

Ivan Gabal, Jiří Schneider, Jiří Šedivý: Jak seriózně hájit vlastní zájem

Bez ohledu na výsledek vyjednávání ČR s USA o případném umístění radarové stanice protibalistického obranného systému je evidentní, že půjde o obtížný proces, který musíme zvládnout i v nejmenších detailech. Případné chyby či opomenutí se nemusí později vyplatit. Nelze přitom očekávat, že USA budou v jednání dbát jak o své, tak naše zájmy. Může se stát, že budeme prosazovat odlišné parametry a podmínky, než si představují naši spojenci, ale musíme jasně vědět jak a proč.

Umíme prosadit svou?

Američané vědí, čeho chtějí dosáhnout, a mají dostatek potřebných informací. Svoje vlastní zájmy budeme moci prosadit jen tehdy, budeme-li schopni je identifikovat, formulovat a obhájit na základě doplňkových informací a expertních stanovisek. Je naprosto nezbytné, aby česká strana disponovala co nejširším odborným zázemím. Ať již půjde o detailní dojednání Dohody o umístění amerických vojenských sil (SOFA) nebo o další související otázky naší přímé i nepřímé participace v projektu, půjde o složité právní, mezinárodní i bezpečnostní otázky. Třebaže jsme spojenci, musíme být v první řadě kvalifikovaní, sebevědomí a efektivní v přípravě i v jednání. Základním předpokladem solidního ukotvení jakékoliv dlouhodobé obranné spolupráce je transparentnost vyjednávání, opora o široký politický konsenzus v parlamentu i z hlediska veřejné podpory české účasti v projektu.

Potřebujeme shodu!

Projekt musí mít udržitelnou podporu širšího zázemí včetně ČSSD, která jako demokratická opozice nese spoluodpovědnost za naši účast v obranném systému. Její případný nástup k moci nemůže znamenat ohrožení spojeneckých závazků. Cílem proto musí být konstruktivní participace demokratické opozice na vyjednávacím procesu, nikoli její vyloučení nebo naopak obstrukce z její strany. Úspěšné vyjednávání vyžaduje průběžnou pozornost a informovanost příslušných parlamentních výborů. Představa, že vláda dojedná smluvní dokumenty a teprve pak je předloží parlamentu, je nerealistická. Odpovědné výbory se nemohou dozvídat o vývoji projektu z médií. Parlamentní kontrola prostřednictvím obou jeho komor může snížit pravděpodobnost chyb a opomenutí ve vyjednávání. Při plnění své ústavou svěřené role se však parlamentní orgány musí chovat aktivně, kompetentně a konstruktivně, nikoli laxně a selektivně, jak tomu bylo v případě jednání o vstupu do EU - což vedlo k několika vážným chybám, třeba v oblasti kamionové dopravy. O celé věci budou nakonec rozhodovat obě komory parlamentu, které nesou v těchto otázkách ústavní odpovědnost. To však neznamená vyloučení občanů. Naopak, vyjednávání a parametry dohody musí být transparentní zejména vůči veřejnosti. Jde o bezpečnost občanů, kteří mají právo být informováni. Radarová stanice bude využívána dlouhodobě. Podpora naší účasti v protibalistické obraně proto musí být dlouhodobě udržitelná a solidní, aby se nerozpadla během první případné krize tak, jak jsme zažili při operaci NATO proti Jugoslávii.

Obrana celé Evropy

Budovaný systém i radar na našem území mohou sloužit evropské bezpečnosti a dříve či později se dostanou do kontextu evropské obrany. Měli bychom je takto reprezentovat svým partnerům v EU a spojencům v NATO. Jako opěrná země obranného systému chránícího Evropu musíme být maximálně kooperativní a důvěryhodní. V domácí politické rozpravě o umístění radaru by neměla převážet politická konfrontace nad kritickým, odborným a bezpečnostním diskurzem. Zbavili bychom se možnosti kvalifikovaně posoudit americkou žádost z hlediska naší bezpečnosti, a podkopali tak od počátku svou vyjednávací pozici pro jednání s vládou USA. Procedurální obstrukce (referendum) a politická konfrontace znemožňují, aby se vláda i parlament dostaly k práci a vytvořily solidní mandát pro jednání s Američany. Jsme však teprve na začátku procesu a máme dostatečný prostor dosáhnout konstruktivní domácí debaty.

Jiří Šedivý je armádním generálem v záloze, Jiří Schneider působí v Prague Security Studies Institute (PSSI), Ivan Gabal v Gabal Analysis & Consulting

Autor/ři: Ivan Gabal, Jiří Schneider, Jiří Šedivý